

© Česká správa sociálního zabezpečení
Praha 2008

PŘÍRUČKA OSVČ

pro oblast sociálního zabezpečení
v roce 2008

PŘÍRUČKA OSVČ

pro oblast sociálního zabezpečení
v roce 2008

Úvodní slovo

Vážení klienti České správy sociálního zabezpečení, podnikáte nebo chcete začít podnikat a snažíte se zjistit co, kde, kdy, jak a proč musíte zařídit? Přečtěte si tuto publikaci. Česká správa sociálního zabezpečení, v jejíž působnosti je sociální zabezpečení osob samostatně výdělečně činných, ji připravila na základě Vašich ohlasů a zájmu v loňském roce.

V Příručce OSVČ mimo jiné najdete, jak se přihlásit k účasti na pojištění, jak a v jaké výši platit zálohy na důchodové pojištění, na které dávky sociálního pojištění máte nárok, či kdy je třeba podávat Přehled o příjmech a výdajích OSVČ. Nechybí ani novinky a změny platné od 1. ledna 2008, například ke stropování pojistného.

Ke konci roku 2007 evidovala ČSSZ víc než 917 tisíc osob samostatně výdělečně činných, tedy Vás, podnikatelů. Touto příručkou se Vám snažíme podnikání usnadnit. Chceme Vám pomoci s vyřízením nezbytné podnikatelské administrativy, ušetřit Váš čas i peníze. Proto i elektronickou podobu této publikace, stejně jako mnoho užitečných informací, které Vás zajímají, najdete na webu České správy sociálního zabezpečení na adrese www.cssz.cz.

Vám, kteří nyní v této příručce hledáte potřebné informace, přeji, aby se stala Vaším dobrým pomocníkem po celý rok 2008.

JUDr. Božena Michálková
ředitelka České správy sociálního zabezpečení

1.

Osoba samostatně výdělečně činná

1.1. Kdo je osobou samostatně výdělečně činnou?

Podle zákona o důchodovém pojištění je osobou samostatně výdělečně činnou (OSVČ) ten, kdo vykonává samostatnou výdělečnou činnost nebo spolupracuje při výkonu samostatné výdělečné činnosti a lze na něj rozdělovat příjmy a výdaje. Samostatnou výdělečnou činnost (SVČ) lze vykonávat nejdříve od ukončení povinné docházky a dosažení věku 15 let. SVČ se v praxi často označuje jako podnikání, proto se s tímto názvem můžete setkat i v této publikaci.

1.2. Musím v kontextu se sociálním zabezpečením někde hlásit, že jsem OSVČ?

Ano. Pokud zahájíte samostatnou výdělečnou činnost nebo spolupráci, musíte to nejpozději do osmého dne měsíce následujícího po měsíci, v němž jste zahájil/a samostatnou výdělečnou činnost, oznámit okresní, v Praze Pražské nebo v Brně Městské správě sociálního zabezpečení (OSSZ). Vždy se přitom obraťte na OSSZ příslušnou podle místa vašeho trvalého bydliště a použijte tiskopis s názvem „Oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti“.

Pokud změníte trvalý pobyt, je třeba to neprodleně oznámit OSSZ, kde jste doposud evidován/a, aby tato OSSZ mohla převést vaši spisovou dokumentaci na nově místně příslušnou správu sociálního zabezpečení. Ta vám následně sdělí údaje potřebné pro provádění důchodového či nemocenského pojištění, zejména číslo účtu a variabilní symbol pro placení pojistného.

V Praze si mohou OSVČ od 1. ledna 2007 vybrat, na kterém ze 13 územních pracovišť PSSZ (ÚP PSSZ) si vyřídí své sociální zabezpečení. Nezáleží zde už na místní příslušnosti.

1.3. Co se stane, když neoznámím, že jsem OSVČ?

Pokud ve stanovené lhůtě (viz bod 1.2.) neoznámíte OSSZ, že jste zahájil/a SVČ, můžete dostat pokutu až 10 000 Kč.

1.4. Dřív jsem podnikal/a, potom jsem byl/a zaměstnan/a a SVČ jsem přerušil/a. Teď chci znovu podnikat. Platí pro mě stejná pravidla jako pro nově začínající OSVČ?

Ano. Pokud po přerušení znovu zahájíte SVČ nebo spolupráci, musíte to oznámit nejpozději do osmého dne měsíce následujícího po měsíci, v němž jste znovu zahájil/a samostatnou výdělečnou činnost. A to správně sociálního zabezpečení příslušné podle místa vašeho trvalého pobytu na předepsaném tiskopisu „Oznámení o zahájení samostatné výdělečné činnosti“.

1.5. Co znamená účast na důchodovém pojištění OSVČ?

Účast na důchodovém pojištění a její potřebná doba jsou předpokladem pro pobírání nejen předčasného/řádného starobního a plného/částečného invalidního důchodu, ale i vdovského/vdoveckého a sirotčího důchodu vašimi rodinnými příslušníky. OSVČ je účastna důchodového pojištění v kalendářním roce po dobu:

- kdy vykonává hlavní SVČ,
- kdy příjem z vedlejší SVČ v daném kalendářním roce po odpočtu výdajů dosáhl alespoň tzv. rozhodné částky, která v roce 2008 činí 51 744 Kč. Rozhodná částka se snižuje o 4 312 Kč za každý kalendářní měsíc, ve kterém OSVČ celý měsíc nevykonává SVČ, měla celý měsíc nárok na nemocenské z nemocenského pojištění OSVČ, vykonávala službu v ozbrojených silách nebo pobírala peněžitou pomoc v mateřství z nemocenského pojištění OSVČ,
- kdy vykonává vedlejší SVČ a sama se přihlásí k účasti na důchodovém pojištění (dobrovolná účast na důchodovém pojištění).

1.6. Kdy vzniká OSVČ účast na důchodovém pojištění a kdy zaniká?

Účast OSVČ vzniká 1. ledna kalendářního roku, ve kterém vykonávala hlavní SVČ. Případně vedlejší SVČ, pokud příjmy po odpočtu výdajů z této činnosti založily povinnou účast na důchodovém pojištění, nebo ve kterém se OSVČ přihlásila k účasti na důchodovém pojištění. Účast na pojištění vznikne také prvním dnem kalendářního měsíce,

v jehož průběhu se z vedlejší SVČ stala hlavní SVČ. Účast na pojištění nemůže vzniknout přede dnem, od kterého je OSVČ oprávněna SVČ vykonávat, ani přede dnem, v němž začala SVČ (znovu) vykonávat.

Účast OSVČ na pojištění zaniká 31. prosince kalendářního roku, ve kterém byla OSVČ účastna pojištění. Nejpozději však zaniká dnem:

- kterým OSVČ ukončila (přerušila) SVČ,
- kterým zaniklo OSVČ oprávnění vykonávat SVČ,
- od kterého OSVČ podle svého prohlášení přestala vykonávat SVČ soustavně (při výkonu činností, kde je soustavnost požadována),
- od kterého byl OSVČ pozastaven výkon její činnosti.

1.7. Co znamená účast na nemocenském pojištění OSVČ a kdy vzniká či zaniká?

OSVČ se může sama rozhodnout, zda se přihlásí k účasti na nemocenském pojištění či nikoliv, její účast je dobrovolná. Nemocenské pojištění v praxi znamená, že v případě nemoci či mateřství, při splnění všech zákonných podmínek, OSVČ dostane nemocenské či peněžitou pomoc v mateřství (PPM).

Jste-li OSVČ, pak vám účast na nemocenském pojištění vzniká dnem, od kterého se přihlásíte k nemocenskému pojištění, nejdříve však dnem, kdy podáte přihlášku u příslušné OSSZ. Účast na nemocenském pojištění vám vznikne rovněž dnem, který uvedete v přihlášce k účasti na nemocenském pojištění, pokud přihlášku podáte do osmi dnů ode dne zahájení SVČ, jestliže se v této lhůtě přihlásíte též k účasti na důchodovém pojištění nebo máte-li povinnost platit zálohy na pojistné na důchodové pojištění. Účast na nemocenském pojištění nemůže vzniknout přede dnem zahájení SVČ, ani přede dnem, od kterého jste oprávněn/a tuto činnost vykonávat.

Účast na nemocenském pojištění zaniká dnem, který uvedete v odhlášce z nemocenského pojištění, nejdříve však dnem podání této odhlášky u příslušné OSSZ. Nemocenské pojištění rovněž zaniká dnem, kdy ukončíte SVČ nebo vám zanikne oprávnění k podnikání. Nemocensky pojištěn/a také přestanete být v případě, že za tři po sobě jdoucí kalendářní měsíce nezaplatíte pojistné na nemocenské pojištění.

1.8. Mám jako OSVČ nějaké další povinnosti ve vztahu k sociálnímu zabezpečení?

Mezi hlavní povinnosti OSVČ v rámci sociálního zabezpečení patří pravidelná platba pojistného na důchodové, případně na nemocenské pojištění, je-li OSVČ těchto pojištění účastna. A také každoroční podávání Přehledu o příjmech a výdajích (přehled). Dále musíte příslušné OSSZ, a to vždy do osmi dnů měsíce následujícího po měsíci, v kterém se tak stalo, hlásit:

- den ukončení nebo přerušování SVČ,
- den (znovu) zahájení SVČ,
- den zániku oprávnění k výkonu SVČ,
- den, kdy vám byl zastaven výkon SVČ,
- změnu skutečností, kvůli kterým je vaše SVČ vedena jako vedlejší – například musíte informovat o tom, když přestanete mít nárok na výplatu plného či částečného invalidního důchodu, nebo na rodičovský příspěvek, nebo o faktu, že už nejste nezaopatřené dítě (důvody pro výkon vedlejší SVČ – viz bod 2.3.).

2.

Druhy samostatné výdělečné činnosti

2.1. Jaké jsou druhy samostatné výdělečné činnosti?

Výkonem samostatné výdělečné činnosti se rozumí:

- a) podnikání v zemědělství, je-li fyzická osoba provozující zemědělskou výrobu evidována podle zvláštního zákona,
- b) provozování živnosti na základě oprávnění provozovat živnost podle zvláštního zákona,
- c) činnost společníka veřejné obchodní společnosti nebo komplementáře komanditní společnosti vykonávaná pro tuto společnost,
- d) výkon umělecké nebo jiné tvůrčí činnosti na základě autorskoprávních vztahů, pokud se podle prohlášení osoby konající tuto činnost jedná o soustavný výkon,
- e) výkon jiné činnosti konané výdělečně na základě oprávnění podle zvláštních předpisů, která není výše uvedena, a výkon činnosti mandátáře konané na základě mandátní smlouvy uzavřené podle obchodního zákoníku; podmínkou zde je, že jsou tyto činnosti konány mimo vztah zakládající účast na nemocenském pojištění (nemocenské péči), a jde-li o činnost mandátáře, též to, že mandátní smlouva nebyla uzavřena v rámci jiné samostatné výdělečné činnosti,
- f) výkon jiných činností, vykonávaných vlastním jménem a na vlastní odpovědnost, za účelem dosažení příjmu, pokud se podle prohlášení osoby konající tuto činnost jedná o soustavný výkon. Za výkon těchto činností se nepovažuje pronájem nemovitostí (jejich částí) a movitých věcí.

Od 1. ledna 2004 se samostatná výdělečná činnost rozděluje na **hlavní** a **vedlejší**.

2.2. Kdy se jedná o hlavní samostatnou výdělečnou činnost?

O hlavní SVČ se jedná vždy, pokud nejsou splněny podmínky pro vedlejší SVČ (viz bod 2.3.). Vaší povinností je platit

pojistné na důchodové pojištění a pravidelné měsíční zálohy, a to i v případě, že jste ve ztrátě.

2.3. Kdy se jedná o samostatnou výdělečnou činnost vedlejší?

SVČ se považuje za vedlejší, pokud v kalendářním roce:

- vykonáváte zaměstnání s příjmem alespoň ve výši dvanáctinásobku minimální mzdy platné k 1. lednu kalendářního roku, za který se posuzuje účast OSVČ na pojištění,
- byl vám přiznán starobní důchod nebo máte nárok na výplatu částečného invalidního nebo plného invalidního důchodu,
- máte nárok na rodičovský příspěvek,
- osobně pečujete o osobu mladší 10 let závislou na péči jiné osoby ve stupni I (lehká závislost), nebo bez ohledu na věk o osobu závislou ve stupni II (středně těžká závislost), III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost), pokud je osoba, o kterou pečujete, osobou blízkou, nebo žije s vámi v domácnosti,
- vykonáváte vojenskou službu v ozbrojených silách České republiky a nejste voják z povolání,
- jste nezaopatřeným dítětem podle § 20 odst. 3 a) zákona č. 155/1995 Sb., tj. studujete a není vám víc než 26 let,
- byl/a jste ve vazbě nebo výkonu trestu odnětí svobody déle než tři kalendářní měsíce.

2.4. Kde, jak a kdy musím hlásit důvody pro posouzení SVČ jako vedlejší?

Pokud je důvodem pro posouzení SVČ jako vedlejší výkon zaměstnání, je třeba předložit příslušné OSSZ potvrzení zaměstnavatele o výši vyměřovacích základů z tohoto zaměstnání.

Je-li důvodem vedlejší SVČ fakt, že máte nárok na výplatu částečného/plného invalidního důchodu nebo vám byl přiznán starobní důchod, stačí to – v případě, že důchod přiznala ČSSZ – oznámit příslušné OSSZ. Ta si údaje sama ověří v centrální evidenci ČSSZ.

Nárok na rodičovský příspěvek, výkon vojenské služby v ozbrojených silách ČR, studium nezaopatřeného dítěte

(do 26 let), vazbu nebo výkon trestu odnětí svobody delší než tři po sobě jdoucí kalendářní měsíce, stejně jako osobní péči o osobu mladší 10 let závislou na péči jiné osoby nebo péči o osobu závislou na péči jiné fyzické osoby ve stupních II až IV musíte doložit u příslušné OSSZ potřebnými potvrzeními či kopiemi úředních rozhodnutí. Důvody vedlejší SVČ je třeba doložit nejpozději spolu s Přehledem o příjmech a výdajích OSVČ. Přehled je třeba podat nejpozději do jednoho měsíce od termínu stanoveného pro podání daňového přiznání (viz bod 4.).

2.5. Co se stane, když důvody samostatné výdělečné činnosti vedlejší nenahlásím?

Pokud důvody uvedené výše neoznámíte a nedoložíte ve stanoveném termínu, tj. nejpozději spolu s přehledem, bude se vaše SVČ považovat za hlavní. To mimo jiné znamená povinnost platit pojistné. Je třeba dodat, že k pozdějšímu doložení důvodů prokazujících výkon vedlejší SVČ nelze pro účely důchodového pojištění přihlídnout. Pokud se jedná o placení záloh na pojistné, pak se k oznámení důvodu pro výkon vedlejší SVČ přihlíží od měsíce, ve kterém jste ho doložil/a.

2.6. O jakou SVČ se jedná, když studuji?

Pokud jste nezaopatřeným dítětem, tj. jste student/ka, není vám víc než 26 let a příslušné OSSZ včas doručíte potvrzení o studiu, budete považován/a za OSVČ vykonávající vedlejší SVČ.

Studujete-li, ale je vám už víc než 26 let, pak nemůžete být považován/a za OSVČ vykonávající vedlejší SVČ, neboť už nejste nezaopatřené dítě. V souvislosti s důchodovým pojištěním vykonáváte hlavní SVČ a vaší povinností je platit měsíční zálohy a pojistné na důchodové pojištění.

3.

Pojistné na sociální zabezpečení OSVČ

3.1. Proč platí OSVČ pojistné?

Důchodové a nemocenské pojištění v České republice je založeno na pojistném principu, tj. na pravidelném placení příspěvku – pojistného. Pojistné na sociální zabezpečení zahrnuje platby na důchodové pojištění, na nemocenské pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Pojistné je příjmem státního rozpočtu. Je založené na principu solidarity: mladí lidé svými platbami pomáhají starým, zdraví zase nemocným či lidem v těžké životní situaci. Princip solidarity spolehlivě funguje ve všech vyspělých státech světa.

3.2. Na čem závisí platba pojistného?

Pojistné OSVČ, zjednodušeně řečeno, závisí na příjmech ze SVČ. U nemocenského pojištění se vždy můžete sami rozhodnout, zda se ho zúčastníte, či nikoliv. U důchodového pojištění vaše platba pojistného závisí také na tom, zda vykonáváte hlavní či vedlejší SVČ. V případě hlavní SVČ je platba záloh a pojistného na důchodové pojištění povinná. U vedlejší SVČ závisí na příjmech po odpočtu výdajů v kalendářním roce, za který se pojistné platí, nebo na tom, zda se jako OSVČ k účasti na důchodovém pojištění dobrovolně přihlásíte.

V roce, za který platíte pojistné na důchodové pojištění, tak činíte formou záloh. V roce následujícím pak provádíte vyúčtování prostřednictvím tiskopisu „Přehled o příjmech a výdajích OSVČ“, v němž uvádíte vaše skutečné příjmy a výdaje ze SVČ v daném období. Na jeho základě buď pojistné doplatíte, nebo vám příslušná OSSZ vrátí přeplatek.

3.3. Jak se vypočítá pojistné OSVČ?

Pojistné na důchodové pojištění OSVČ se platí z vyměřovacího základu procentní sazbou, která je 29,6 %.

3.4. Co je to vyměřovací základ a k čemu slouží?

Ročním vyměřovacím základem OSVČ je částka, kterou si jako OSVČ určíte. Zákon však stanoví, že nesmí být nižší než 50% příjmů po odpočtu výdajů ze SVČ dosažených v kalendářním roce, za který se platí pojistné. Právní předpis rovněž stanoví tzv. absolutně minimální a maximální výši vyměřovacího základu OSVČ. Minimální základ přitom závisí na druhu samostatné výdělečné činnosti. Uvedené platí pro OSVČ, které jsou účastny důchodového pojištění.

3.4.1. Jak se vypočítá minimální roční vyměřovací základ?

Minimální roční vyměřovací základ se stanoví jako součin minimálního měsíčního vyměřovacího základu a počtu kalendářních měsíců, v nichž byla hlavní nebo vedlejší činnost vykonávána alespoň po část kalendářního měsíce. Do tohoto počtu se nezapočítávají kalendářní měsíce, kdy OSVČ měla po celý kalendářní měsíc nárok na nemocenské či peněžitou pomoc v mateřství z nemocenského pojištění OSVČ, a rovněž měsíce, kdy vykonávala vojenskou službu.

PŘÍKLAD 1

Stanovení vyměřovacího základu u hlavní SVČ

OSVČ vykonávala po celý rok 2007 hlavní SVČ. Její příjmy činily 400 000 Kč a výdaje 210 000 Kč. Příjmy po odpočtu výdajů tak byly 190 000 Kč. Z nich se 50% sazbou vypočítá vyměřovací základ, tj. $190\,000 \times 0,5 = 95\,000$ Kč. Protože je takto vypočítaný vyměřovací základ vyšší než stanovené minimum pro SVČ hlavní v roce 2007 (které je $5\,035$ Kč \times 12 kalendářních měsíců, tj. 60 420 Kč), pojistné dané OSVČ bude v případě, že si sama dobrovolně neurčí vyšší vyměřovací základ, 28 120 Kč (tj. $95\,000$ Kč \times 0,296 = 28 120 Kč).

PŘÍKLAD 2

Stanovení vyměřovacího základu u hlavní SVČ v případě, že je vypočítaný vyměřovací základ nižší než zákonné minimum

OSVČ vykonávala po celý rok 2007 hlavní SVČ. Její příjmy ze SVČ činily 200 000 Kč a výdaje 120 000 Kč. Příjmy po odpočtu výdajů tak byly 80 000 Kč. Z nich se 50% sazbou vypočítá vyměřovací základ, tj. $80\,000 \times 0,5 = 40\,000$ Kč. Protože je takto vypočítaný vyměřovací základ nižší než stanovené minimum pro hlavní SVČ v roce 2007 (které je $5\,035 \times 12$ kalendářních měsíců, tj. 60 420 Kč), pojistné dané OSVČ bude vycházet ze zákonem stanoveného minima a bude činit 17 885 Kč (tj. $60\,420 \text{ Kč} \times 0,296 = 17\,884,32$ Kč zaokrouhleno na celé Kč nahoru).

Jedná-li se o SVČ vedlejší, pak se minimální roční vyměřovací základ vypočítá jako součin částky 2 014 Kč (což je minimální měsíční vyměřovací základ platný v roce 2007 pro vedlejší SVČ) a počtu kalendářních měsíců, v nichž byla vedlejší SVČ vykonávána. Uvedená částka se rovněž každý rok mění.

PŘÍKLAD 3

Stanovení vyměřovacího základu u vedlejší SVČ

OSVČ vykonávala po celý rok 2007 vedle svého zaměstnání také SVČ. Její příjem ze zaměstnání byl 96 000 Kč. OSVČ tuto skutečnost doložila spolu s přehledem za rok 2007, a proto je její SVČ považována v roce 2007 za vedlejší. Její příjmy ze SVČ činily 100 000 Kč a výdaje 50 000 Kč. OSVČ vznikla povinná účast na důchodovém pojištění, protože její příjem dosáhl rozhodné částky, která pro rok 2007 činí 48 334 Kč. Z příjmů ze SVČ vedlejší po odpočtu výdajů se 50% sazbou vypočítá vymě-

řovací základ, tj. $50\,000 \times 0,5 = 25\,000$ Kč. Protože je takto vypočítaný vyměřovací základ vyšší než stanovené minimum pro vedlejší SVČ v roce 2007 (které je $2\,014$ Kč \times 12 kalendářních měsíců, tj. $24\,168$ Kč), stanoví se pojistné z vyššího vyměřovacího základu, tj. z částky $25\,000$ Kč. Pojistné této OSVČ bude, v případě, že si sama dobrovolně neurčí vyšší vyměřovací základ, $7\,400$ Kč (tj. $25\,000$ Kč \times $0,296 = 7\,400$ Kč).

PŘÍKLAD 4

Stanovení vyměřovacího základu u vedlejší SVČ v případě, že nevznikla povinná účast na důchodovém pojištění

OSVČ vykonávala po celý rok 2007 vedle svého zaměstnání také SVČ. Její příjem ze zaměstnání byl $96\,000$ Kč. OSVČ tuto skutečnost doložila spolu s přehledem za rok 2007, a proto je její SVČ považována v roce 2007 za vedlejší. Její příjmy ze SVČ činí $100\,000$ Kč a výdaje $55\,000$ Kč. OSVČ nevznikla povinná účast na důchodovém pojištění, protože její příjem nedosáhl rozhodné částky, která je v roce 2007 celkem $48\,334$ Kč. Nyní záleží pouze na ní, zda se k účasti na důchodovém pojištění přihlásí. Pokud ano, musí tak učinit nejpozději v den podání přehledu, přihláška k účasti je jeho součástí. V takovém případě by se nejnižší možné roční pojistné stanovilo z minimálního vyměřovacího základu pro SVČ vedlejší, tj. jako $24\,168$ Kč \times $0,296 = 7\,153,728$ Kč zaokrouhleno na celé koruny nahoru, tedy $7\,154$ Kč. OSVČ si přitom pojistné může sama zvýšit stejně jako u všech předchozích příkladů.

3.4.2. Jaký je maximální roční vyměřovací základ?

Maximálním ročním vyměřovacím základem OSVČ pro odvod pojistného za rok 2007 je $486\,000$ Kč. Od roku 2008 se pak zvyšuje na 48násobek průměrné mzdy, tj. při podání přehledu za rok 2008 až na $1\,034\,880$ Kč ($21\,560$ Kč \times 48).

3.4.3. Existuje nějaká částka, od které nemusím platit pojistné? Jak „stropování“ v praxi funguje?

Stejně jako pro zaměstnance i pro OSVČ platí stropování pojistného. Zavedl ho zákon o stabilizaci veřejných rozpočtů. Stropování pojistného zjednodušeně znamená, že se z příjmů (po odpočtu výdajů), které přesahují stanovené maximum (viz bod 3.4.2.), už pojistné neodvádí. V roce 2008 se stropování pojistného u OSVČ projeví ve vztahu k zálohám (viz bod 3.6.). Ve vztahu k ročnímu vyměřovacímu základu se projeví až při podání přehledu za rok 2008.

3.5. Kdy a jak platí OSVČ zálohy a pojistné?

Pokud jako OSVČ vykonáváte hlavní SVČ, je platba záloh na pojistné na důchodové pojištění povinná vždy, bez ohledu na výši příjmů z této činnosti.

Jste-li OSVČ vykonávající SVČ vedlejší, platíte zálohy v případě, pokud váš příjem po odpočtu výdajů v kalendářním roce dosáhl částky zakládající povinnou účast na důchodovém pojištění nebo jste se přihlásil/a k účasti na pojištění.

Zálohy na pojistné na důchodové pojištění se platí vždy za celé kalendářní měsíce. Splatné jsou od prvního dne kalendářního měsíce, za který se platí, do osmého dne následujícího kalendářního měsíce. Doplatek na pojistném pak musíte zaplatit nejpozději do osmi dnů po dni, ve kterém jste podal/a nebo jste měl/a ze zákona podat Přehled o příjmech a výdajích OSVČ za předchozí kalendářní rok (viz bod 4.1.).

Pokud jste se jako OSVČ rozhodl/a, že se zúčastníte i nemocenského pojištění, platíte ho spolu se zálohou na důchodové pojištění. Výše pojistného na nemocenské pojištění se stanoví z měsíčního vyměřovacího základu, z kterého platíte zálohu na pojistné na důchodové pojištění.

Pojistné se platí na účet příslušné OSSZ u České národní banky. Pohledávky či pojistné do 5 000 Kč můžete zaplatit také v hotovosti v pokladně příslušné OSSZ. Všechny pokladny jsou pro veřejnost otevřeny každé pondělí a středu.

3.6. Jak se vypočítají zálohy na pojistné na důchodové pojištění?

Výše záloh na pojistné na důchodové pojištění vychází z měsíčního vyměřovacího základu, který si OSVČ určuje. Takto určený vyměřovací základ nemůže být nižší než mini-

mální měsíční vyměřovací základ odvozený od dosažených příjmů po odpočtu výdajů. Vypočítává se přímo v tiskopisu přehled.

Minimální měsíční vyměřovací základ se stanoví tak, že se odečtou příjmy od výdajů ze SVČ z předchozího kalendářního roku, vynásobí se 50 % a vydělí celkovým počtem měsíců, v nichž jste vykonával/a SVČ. Je-li takto stanovený měsíční vyměřovací základ vyšší než 86 240 Kč, platí se záloha na pojistné alespoň z této částky. Minimální měsíční vyměřovací základ má rovněž zákonem stanovené absolutní minimum, které se odvíjí od toho, zda je vykonávána hlavní či vedlejší SVČ. Jedná-li se o hlavní SVČ, je v roce 2008 nejnižší měsíční vyměřovací základ 5 390 Kč, u vedlejší SVČ pak 2 156 Kč. Měsíční záloha na pojistné na důchodové pojištění se v roce 2008 vypočítá tak, že se zjištěný měsíční vyměřovací základ vynásobí koeficientem 0,296.

OSVČ, která se v roce 2008 účastní důchodového pojištění také jako zaměstnanec a v zaměstnání dosáhne maximálního vyměřovacího základu, nebude povinna platit zálohy na důchodové pojištění od kalendářního měsíce roku 2008, v němž to oznámí a doloží příslušné OSSZ.

PŘÍKLAD 5

Výpočet zálohy na pojistné na důchodové pojištění

OSVČ vykonávala po celý rok 2007 hlavní SVČ. Příjmy měla 400 000 Kč a výdaje 210 000 Kč. Příjmy po odpočtu výdajů tak byly 190 000 Kč. Nejdříve se vypočítá měsíční vyměřovací základ: $(190\ 000\ \text{Kč} \times 0,5) : 12 = 7\ 916,66\ \text{Kč}$, který se zaokrouhlí směrem nahoru. Z něj se vypočítá minimální výše zálohy na pojistné: $7\ 917\ \text{Kč} \times 0,296 = 2\ 343,43\ \text{Kč}$. I zde se získaná částka zaokrouhlí na celé koruny nahoru. Po podání přehledu za rok 2007 bude OSVČ vykonávající SVČ hlavní platit měsíční zálohu na pojistné na důchodové pojištění 2 344 Kč.

3.7. Existuje nějaká minimální výše záloh na důchodové pojištění?

Ano, existuje. Záleží vždy na tom, zda vykonáváte hlavní nebo vedlejší SVČ a také na tom, jestli se jedná o zálohy před podáním Přehledu o příjmech a výdajích OSVČ nebo po něm.

Vykonáváte-li hlavní SVČ, tak v roce 2008 do podání přehledu za rok 2007 (případně do dne, kdy měl být podán, jestliže jste tak neučinil/a včas – viz bod 4.1.), platíte minimální zálohy na pojistné na důchodové pojištění 1 491 Kč měsíčně. Po jeho podání (resp. po dni, kdy měl být podán) 1 596 Kč. Vykonáváte-li vedlejší SVČ a účastníte-li se důchodového pojištění, platíte do podání přehledu za rok 2007 minimální zálohy na pojistné na důchodové pojištění 597 Kč měsíčně. Po jeho podání se bude jednat minimálně o 639 Kč.

PŘÍKLAD 6

Výpočet minimální zálohy na pojistné na důchodové pojištění u hlavní SVČ

Nejnižší měsíční vyměřovací základ u SVČ hlavní je v roce 2008 stanoven na 5 390 Kč. Z něj se vypočítá minimální výše zálohy na pojistné následujícím způsobem: $5\,390 \text{ Kč} \times 0,296 = 1\,595,44 \text{ Kč}$. Tato částka se zaokrouhlí na celé koruny nahoru. Minimální měsíční záloha na pojistné na důchodové pojištění u OSVČ vykonávající SVČ hlavní tak bude po podání přehledu za rok 2007 činit 1 596 Kč.

3.8. Jak se vypočítá pojistné na nemocenské pojištění?

Připomínáme, že je pouze na vás, osobě samostatně výdělečně činné, zda se účastníte nemocenského pojištění. Výše pojistného na nemocenské pojištění vychází z měsíčního vyměřovacího základu, kterému se podrobněji věnuje bod 3.6. této publikace. Měsíční pojistné na nemocenské pojištění se vypočítá tak, že se zjištěný měsíční vyměřovací základ vynásobí koeficientem 0,044.

PŘÍKLAD 7

Výpočet pojistného na nemocenské pojištění u hlavní SVČ

OSVČ vykonávala po celý rok 2007 hlavní SVČ. Dosáhla příjmů 400 000 Kč a měla výdaje 210 000 Kč. Příjmy po odpočtu výdajů tak byly 190 000 Kč. Nejdřív se vypočítá měsíční vyměřovací základ: $(190\,000\text{ Kč} \times 0,5) : 12 = 7\,916,66\text{ Kč}$, který se zaokrouhlí směrem nahoru. Z něj se vypočítá minimální pojistné na nemocenské pojištění: $7\,917\text{ Kč} \times 0,044 = 348,33\text{ Kč}$. Tato částka se zaokrouhlí na celé koruny nahoru. Po podání přehledu za rok 2007 tak bude OSVČ vykonávající hlavní SVČ, bude-li se dobrovolně účastnit nemocenského pojištění, platit měsíční pojistné na nemocenské pojištění 349 Kč.

3.9. Existuje nějaká minimální výše pojistného na nemocenské pojištění?

Ano, i v tomto případě platí podobný princip jako u důchodového pojištění: vliv má druh SVČ a také to, zda se jedná o dobu před či po podání přehledu. Vykonáváte-li hlavní SVČ, tak v roce 2008 do podání přehledu za rok 2007 platíte minimální pojistné na nemocenské pojištění 222 Kč měsíčně. Po jeho podání pak 238 Kč. Vykonáváte-li vedlejší SVČ a účastníte-li se důchodového pojištění, pak do podání přehledu za rok 2007 platíte pojistné na nemocenské pojištění 89 Kč měsíčně. Po jeho podání pak 95 Kč. Při vyšších než minimálních příjmech se pojistné platí z měsíčního vyměřovacího základu pro zálohu na pojistné na důchodové pojištění.

PŘÍKLAD 8

Výpočet minimálního pojistného na nemocenské pojištění u vedlejší SVČ

Nejnižší měsíční vyměřovací základ u vedlejší SVČ v roce 2008 je 2 156 Kč. Z něj se vypočítá minimální výše pojistného na nemocenské pojištění násled-

dujícím způsobem: $2\,156 \text{ Kč} \times 0,044 = 94,864 \text{ Kč}$. Tato částka se zaokrouhlí na celé koruny nahoru. Minimální měsíční pojistné na nemocenské pojištění u OSVČ vykonávající vedlejší SVČ tak po podání přehledu za rok 2007 bude 95 Kč.

3.10. Jsou nějaké případy výdělečné činnosti, kdy pojistné platit nemusím?

Pokud vykonáváte uměleckou nebo jinou tvůrčí činnost na základě autorskoprávních vztahů a neprohlásíte, že ji vykonáváte soustavně, nejedná se o výkon SVČ. To stejné platí i v případě výkonu činnosti konané vlastním jménem na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku (viz bod 2.1.). Pojistné není také povinna platit OSVČ vykonávající vedlejší SVČ v rozsahu nezakládajícím účast na důchodovém pojištění.

V těchto případech nejste účasten/na důchodového a nemocenského pojištění a nemusíte platit pojistné či zálohy na něj. Pozor ale: v případě, že dojde k nějaké nepříznivé životní situaci a nebudete potřebnou dobu důchodově pojištěn/a, může se stát, že vám nebo vašim blízkým nevznikne nárok na důchod.

PŘÍKLAD 9

Neplacení pojistného na důchodové pojištění a vliv na důchod

Čtyřicetiletý muž se stal plně invalidní 19. února 2007. V rozhodném období deseti let, tj. od 19. února 1997 do 31. prosince 2004, vykonával uměleckou činnost, ale neprohlásil, že se jedná o soustavný výkon, a proto si neplatil pojistné. Od roku 2005 do dne vzniku invalidity byl veden v evidenci uchazečů o zaměstnání. Celkem tak získal v rozhodném období 10 let pouze 770 kalendářních dnů pojištění (tj. 2 roky a 50 dnů). Žádost o plný invalidní důchod musela ČSSZ zamítnout, protože nesplnil podmínky nároku na přiznání důchodu. Být alespoň 5 let důchodově pojištěn v posledních 10 letech je základní podmínkou pro přiznání invalidního důchodu u občana staršího 28 let. Tato

podmínka však platí i v případě pozůstalostního důchodu – pokud by výše uvedený muž zemřel, neměla by jeho manželka a dítě nárok na vdovský a sirotčí důchod.

3.11. Loni jsem byl/a zaměstnán/a, nyní už nejsem a začínám podnikat. Kdy a jak vysoké pojistné mám platit?

Pro účely placení záloh můžete být považován/a za OSVČ vykonávající vedlejší SVČ, pokud jste měl/a v předchozím kalendářním roce příjem ze zaměstnání alespoň ve výši dvanáctinásobku minimální mzdy platné k 1. lednu tohoto kalendářního roku. Musíte to však oznámit a doložit u příslušné OSSZ. Pokud tak učiníte, bude se vaše SVČ od měsíce, kdy jste příjem ze zaměstnání doložil/a, považovat z hlediska placení záloh za vedlejší. V takovém případě vám vznikne povinnost platit zálohy na důchodové pojištění jen tehdy, když se k tomuto pojištění přihlásíte. Minimální měsíční záloha na důchodové pojištění u vedlejší SVČ v roce 2008 je 639 Kč.

Je nutné dodat, že v tomto případě budete za OSVČ vykonávající vedlejší SVČ považován/a pro účely záloh. Pro vyúčtování ročního pojistného na důchodové pojištění budete považován/a za OSVČ vykonávající hlavní SVČ, a to proto, že za rok 2008 nebudete mít příjem ze zaměstnání alespoň ve výši dvanáctinásobku minimální mzdy platné k 1. lednu 2008. Výkon samostatné výdělečné činnosti v roce 2008 by byl považován za výkon vedlejší činnosti, pokud byste nejpozději s podáním přehledu za rok 2008 doložil/a některý z důvodů výkonu vedlejší SVČ (viz bod 2.3.).

Pokud nesplníte uvedené podmínky, máte povinnost platit pravidelné zálohy na pojistné na důchodové pojištění jako při hlavní SVČ. V roce 2008 se jedná minimálně o 1 596 Kč měsíčně.

3.12. Platí se pojistné z pronájmu, provize či jiných zisků uváděných v daňovém priznání?

Příjem z pronájmu nemovitosti lze považovat za příjem z podnikání v případě, že tuto činnost vykonáváte na

základě živnostenského oprávnění. Zda je pronájem živností, posuzuje příslušný živnostenský úřad. Pokud tomu tak je, máte povinnost z této SVČ platit pojistné. Z provize, pokud je příjmem ze SVČ ve smyslu zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, se pojistné platí.

3.13. Mohu si doplatit pojistné za předchozí rok a jak?

Můžete, a to v případě, že se přihlásíte k účasti na důchodovém pojištění za předchozí kalendářní rok. Přihlášku je třeba podat nejpozději při podání přehledu za tento rok, přihláška je součástí tiskopisu přehled. Přihláška k účasti na pojištění připadá v úvahu jen u OSVČ vykonávající vedlejší SVČ, neboť OSVČ hlavní je důchodově pojištěna vždy.

3.14. Na pojistném jsem zaplatil/a víc, vrátí se mi tyto peníze?

Je-li součet všech záloh, které jste zaplatil/a na pojistném na důchodové pojištění, vyšší než předepsané roční pojistné, příslušná OSSZ vám přeplatek vrátí. To však pouze tehdy, jestliže vůči ní nemáte žádné splatné závazky. Přeplatek vám pošle na váš bankovní účet nebo poštovní poukázkou. Způsob si vyberte sami a označte jej do příslušné kolonky v tiskopisu „Přehled o příjmech a výdajích OSVČ“. Přeplatek je možné využít také pro zaplacení záloh na pojistné na důchodové pojištění v aktuálním roce. Vzhledem k tomu, že se pojistné na nemocenské pojištění platí měsíčně a nejde o zálohy, neprovádí se jeho roční vyúčtování.

3.15. Co se stane, když si neplatím pojistné na důchodové pojištění?

Pokud nezaplatíte pojistné ve stanovené lhůtě, nebo ho zaplatíte v nižší výši, než máte, vzniká vám povinnost platit penále. Sazba penále za každý kalendářní den, v kterém vám dluh na pojistném trvá, činí 0,05 %. Penále se platí ode dne následujícího po dni splatnosti pojistného do dne úhrady dluhu včetně tohoto dne. Penále ze záloh se naposledy platí za den, v kterém byl nebo měl být podán přehled (nebyla-li záloha uhrazena dříve).

PŘÍKLAD 10

Výpočet penále z dlužného pojistného

OSVČ podala Přehled o příjmech a výdajích za rok 2007 ve čtvrtek 31. ledna 2008. Doplatek na pojistném za rok 2007 byl splatný do osmi dnů po dni podání přehledu, tj. do 8. února 2008, a jednalo se o 6 000 Kč. OSVČ tento doplatek uhradila až 25. dubna 2008. Penále vyměřené od 9. února 2008 do 25. dubna 2008, to je za 77 dnů, bude $77 \times 0,05 \% \times 6\,000 \text{ Kč} = 231 \text{ Kč}$.

3.16. Je možné platit dlužné pojistné ve splátkách?

Ano. Je třeba o to písemně požádat příslušnou OSSZ, která poté rozhodne na základě vaší konkrétní situace. V případě, že splátky povolí, vydá o tom rozhodnutí. Penále z takového dluhu se vždy ode dne první splátky dluhu stanoví jako 0,025 % dlužné částky za každý kalendářní den, ve kterém dluh na pojistném trvá.

3.17. Co se stane, když si neplatím pojistné na nemocenské pojištění?

Nemocenské pojištění OSVČ je dobrovolné. Pokud si ho neplatíte, musíte počítat s tím, že v době nemoci či mateřství nedostanete z nemocenského pojištění žádné dávky.

4.

Přehled o příjmech a výdajích OSVČ

4.1. Proč a kdy se podává Přehled o příjmech a výdajích OSVČ?

Do Přehledu o příjmech a výdajích OSVČ se uvádí vaše skutečné příjmy a výdaje ze SVČ dosažené v období, za které tento tiskopis podáváte. Na základě údajů v přehledu se stanovuje částka, kterou máte na pojistném v daném roce zaplatit. Rovněž se zúčtují zaplacené zálohy a vypočítává se výše záloh a pojistného na další kalendářní rok. Přehled o příjmech a výdajích za rok 2007 musíte u příslušné OSSZ podat nejpozději:

- do 30. dubna 2008, pokud vaše daňové přiznání nezpracovává daňový poradce,
- do 30. července 2008, pokud vaše daňové přiznání zpracovává daňový poradce a tuto skutečnost nejpozději do 30. dubna 2008 doložíte OSSZ,
- do jednoho měsíce po uplynutí lhůty, o kterou finanční úřad prodloužil lhůtu pro podání daňového přiznání,
- do 31. července 2008, pokud jako OSVČ nemáte povinnost podávat daňové přiznání.

PŘÍKLAD 11

Vyúčtování a doplatek na pojistném na základě Přehledu o příjmech a výdajích OSVČ

OSVČ vykonávala po celý rok 2007 hlavní samostatnou výdělečnou činnost. Dosáhla příjmů 400 000 Kč a měla výdaje 210 000 Kč. Příjmy po odpočtu výdajů tak byly 190 000 Kč, přehled podá 14. dubna 2008. Tyto údaje OSVČ uvede do Přehledu o příjmech a výdajích. Z nich se 50% sazbou vypočítá vyměřovací základ, tj. $190\ 000\ \text{Kč} \times 0,5 = 95\ 000\ \text{Kč}$. Protože je takto vypočítaný vyměřovací základ vyšší než stanovené minimum pro hlavní SVČ v roce 2007 (které je $5\ 035\ \text{Kč} \times 12$ kalendářních měsíců, tj. 60 420 Kč), pojistné dané OSVČ bude, v případě, že si sama dobrovolně neurčí vyšší vyměřovací základ, celkem

28 120 Kč (tj. $95\,000\text{ Kč} \times 0,296 = 28\,120\text{ Kč}$). OSVČ v roce 2007 platila zálohy na pojistné na důchodové pojištění 1 500 Kč měsíčně, celkem zaplatila 18 000 Kč. Tato částka se odečte od zjištěného pojistného na základě přehledu, tj. $28\,120 - 18\,000 = 10\,120\text{ Kč}$.

OSVČ tak musí po podání přehledu na pojistném doplatit celkem 10 120 Kč. Tento doplatek je splatný nejpozději do osmi dnů po dni, kdy byl nebo měl být podán přehled, tj. 22. dubna 2008.

4.2. Kde se Přehled o příjmech a výdajích OSVČ podává a jakým způsobem?

ČSSZ nabízí hned několik možností. Můžete ho doručit příslušné OSSZ jako klasický papírový tiskopis, nebo si ho lze vytisknout z webových stránek www.cssz.cz. Dále můžete využít moderní e - Podání ČSSZ, které má mnoho výhod. Mimo jiné vám ušetří čas, peníze, nemusíte běhat po úřadech a navíc: formulář umí počítat. Informace k e - Podání najdete v bodě 8.2.

4.3. Co se stane, když Přehled o příjmech a výdajích OSVČ nepodám?

Pokud nepodáte přehled včas nebo vůbec, může vám OSSZ uložit pokutu až 20 000 Kč nebo – při opětovném nesplnění povinnosti – až 100 000 Kč.

4.4. Kdo podává Přehled o příjmech a výdajích za zemřelou OSVČ?

Záleží pouze na vůli dědice nebo osoby, která uplatňuje nárok na pozůstalostní důchod, zda podá přehled za zemřelou OSVČ. Zákon totiž povinnost podat přehled v těchto případech neukládá. Někdy je to vhodné, protože to může ovlivnit nárok na pozůstalostní důchod. Rovněž lze na základě takto podaného přehledu získat zpět zaplacené zálohy na pojistném na důchodové pojištění. Vše vždy závisí na výsledku vyúčtování, tedy na konkrétních příjmech a výdajích zemřelé OSVČ.

5.

Důchody a dávky nemocenského pojištění OSVČ

5.1. Co musím splnit, abych jako OSVČ dostal/a důchod, liší se podmínky od zaměstnanců?

Podmínky pro to, abyste při výkonu SVČ dostal/a důchod, se od zaměstnanců neliší. Liší se pouze způsob platby pojistného. U OSVČ to vysvětlují předchozí kapitoly, zaměstnancům pojistné platí zaměstnavatel. Proto, aby OSVČ dostala starobní důchod, musí dosáhnout důchodového věku a získat potřebnou dobu pojištění. Všechny důchody OSVČ se vypočítávají stejně jako důchody zaměstnanců. Podrobné informace ke starobnímu důchodu najdete v publikaci „Příručka budoucího důchodce v roce 2008 – Důležité informace, které byste měli vědět o starobním důchodu“. S dalšími druhy důchodů se pak můžete detailně seznámit v brožuře „Sociální zabezpečení 2008“, která je k dispozici zdarma na všech OSSZ.

5.2. Kde a jakým způsobem mám o důchod požádat?

Všechny žádosti o důchod sepisují příslušné OSSZ podle místa vašeho trvalého bydliště. Podává je sám oprávněný občan, v případě nepříznivého zdravotního stavu tak může učinit i jeho rodinný příslušník, nebo na základě plné moci také zmocněnec. Při podání žádosti o dávku důchodového pojištění si rovněž zvolíte způsob výplaty důchodu. Kdykoliv později můžete požádat ČSSZ o změnu.

5.3. Jak se důchod vypočítává, kdy a jakým způsobem ho dostanu?

Všechny důchody počítají pracovníci ústředí ČSSZ. Každý občan, který požádal o důchod, obdrží z ČSSZ písemné rozhodnutí o přiznání a výši důchodu nebo o zamítnutí žádosti.

Důchody českého důchodového systému se skládají ze základní a procentní výměry. Základní výměra, stejná pro všechny druhy důchodů, je v roce 2008 celkem 1 700 Kč měsíčně. Procentní výměra se stanovuje individuálně procentní sazbou z výpočtového základu podle získané doby

pojištění. Způsob jejího výpočtu závisí na tom, o jaký druh důchodu se jedná – viz bod 5.1.

ČSSZ vyplácí důchody předem, a to bezhotovostně na bankovní účet klienta. Další možnost je hotovostní výplata důchodu prostřednictvím České pošty a také do ústavů sociální péče.

PŘÍKLAD 12

Výpočet starobního důchodu

Muž narozený 1. května 1946 požádal o starobní důchod podle § 29 zákona č. 155/1995 Sb. Jeho důchodový věk je 61 let a deset měsíců. Tohoto věku dosáhne 1. března 2008 a do té doby získá 45 roků pojištění, z toho je 15 let, kdy si odváděl důchodové pojištění jako OSVČ. Pro výpočet starobního důchodu nehraje roli to, zda byl muž důchodově pojištěn v zaměstnání nebo jako OSVČ.

Osobní vyměřovací základ muže za rozhodné období 1986–2007 činí 23 890 Kč. Výpočtový základ se stanoví z osobního vyměřovacího základu 23 890 Kč následujícím způsobem:

- částka 10 000 Kč náleží v plné výši,
- k této částce se přičte 30 % rozdílu mezi částkou 10 000 Kč a částkou 23 890 Kč (tzv. druhá redukční hranice je 24 800 Kč), tj. 30 % z 13 890 Kč = 4 167 Kč.

Výpočtový základ činí celkem 14 167 Kč. Za každý rok pojištění náleží 1,5 % výpočtového základu. Za 45 let pojištění činí procentní výměra starobního důchodu 67,5 % výpočtového základu, tj. 9 562,725 Kč, zaokrouhlo na celé koruny nahoru = 9 563 Kč. Procentní výměra starobního důchodu tedy bude 9 563 Kč, základní výměra 1 700 Kč. Starobní důchod tak bude celkem 11 263 Kč.

5.4. Mohu pracovat jako OSVČ, když dostávám důchod?

Pracovat jako OSVČ můžete. Na výplatu plného či částečného invalidního důchodu to nemá vliv. Stejně tak to nevádí ve vztahu k vdovskému, vdoveckému či sirotčímu

důchodu a ani v případě řádného starobního důchodu. V případě předčasného starobního důchodu náleží jeho výplata pouze v případě, že SVČ není vykonávána v rozsahu zakládajícím účast OSVČ na důchodovém pojištění.

5.5. Jak zjistím, jaké doby pojištění o mně ČSSZ eviduje?

Jednoduše, stačí požádat ústředí ČSSZ o zaslání Informativního osobního listu důchodového pojištění. Obsahuje přehled dob důchodového pojištění, popřípadě náhradních dob pojištění, a přehled vyměřovacích základů a vyloučených dob. ČSSZ vám ho pošle do 90 dnů od doručení žádosti. Žádost musí obsahovat rodné číslo žadatele, jméno a příjmení (rodné příjmení) a adresu, na kterou bude informativní list zaslán. Poslat ji můžete buď písemně prostřednictvím držitele poštovní licence na adresu ústředí ČSSZ, odbor správy údajové základny, Křížová 25, 225 08 Praha 5, nebo elektronicky, vždy však pouze s elektronickým podpisem (tj. zaručeným kvalifikovaným certifikátem). Doby pojištění osob samostatně výdělečně činných předává příslušná OSSZ; do centrální evidence ČSSZ tyto údaje posílá zpravidla po uplynutí dvou kalendářních let po odevzdání Přehledu o výši příjmů a výdajů za příslušný kalendářní rok.

5.6. Na jaké dávky nemocenského pojištění mám nárok?

Pokud si jako OSVČ platíte pojistné na nemocenské pojištění, máte nárok na dvě ze čtyř dávek nemocenského pojištění: na nemocenské a peněžitou pomoc v mateřství (PPM). Abyste jako OSVČ dostala nemocenské, musíte být kromě účasti na nemocenském pojištění uznán/a dočasně práce neschopnou (nebo vám musí být nařízena karanténa) a po dobu nemoci (karantény) osobně nevykonávat výdělečnou činnost. Abyste dostala peněžitou pomoc v mateřství, musíte být v posledních dvou letech před porodem účastna alespoň 270 dnů nemocenského pojištění, z toho alespoň rok před porodem 180 dnů nemocenského pojištění OSVČ. Dále musí vaše těhotenství skončit porodem a po dobu pobírání PPM nesmíte osobně vykonávat samostatnou výdělečnou činnost.

5.7. Jak se vypočítává nemocenské?

Nemocenské se u všech pojištěnců vypočítá stejně, nezávisle na tom, zda se jedná o zaměstnance či OSVČ. A to z denního vyměřovacího základu. Tím je u OSVČ součet měsíčních vyměřovacích základů pro placení záloh na pojistné v předchozím kalendářním roce dělený počtem kalendářních dnů v rozhodném období s vyloučením nezačitatelných dnů. Denní vyměřovací základ se redukuje prostřednictvím tzv. redukčních hranic. Jsou dvě a v roce 2008 se jedná o 550 Kč a 790 Kč. Částka do 550 Kč se po celou dobu započítává z 90 %, částka od 550 Kč do 790 Kč se započítává ze 60 % a k částce nad 790 Kč se nepřihlíží. Od 1. ledna 2008 se nemocenské neposkytuje za první tři dny trvání nemoci a vypočítává se na základě nových procentních sazeb. Jejich výše závisí na délce trvání dočasné pracovní neschopnosti (karantény). Při krátkodobém nemocenském, do 60. kalendářního dne dočasné pracovní neschopnosti, je sazba nižší, při delší dočasné pracovní neschopnosti se, ve srovnání se situací do 31. prosince 2007, zvýšila.

Nové procentní sazby pro výpočet nemocenského z redukovaného denního vyměřovacího základu jsou:

- 60 % od 4. do 30. kalendářního dne pracovní neschopnosti nebo karantény,
- 66 % od 31. do 60. kalendářního dne pracovní neschopnosti nebo karantény,
- 72 % od 61. kalendářního dne pracovní neschopnosti nebo karantény.

PŘÍKLAD 13

Výpočet nemocenského OSVČ při 30denní pracovní neschopnosti

Součet měsíčních vyměřovacích základů pro placení záloh na pojistné OSVČ byl v roce 2007 celkem 288 350 Kč. Denní vyměřovací základ se vypočítá tak, že se vyměřovací základ zjištěný z rozhodného období vydělí počtem kalendářních dnů, které připadají na rozhodné období, tj. $288\,350\text{ Kč} : 365 = 790\text{ Kč}$. Redukovaný denní

vyměřovací základ je 639 Kč ($550 \times 0,90 + 240 \times 0,60 = 495 + 144$). Denní výše nemocenského od 4. do 30. kalendářního dne pracovní neschopnosti bude 60 % redukováného denního vyměřovacího základu, tj. $639 \text{ Kč} \times 0,60 = 383,4 \text{ Kč}$. Výše nemocenského se zaokrouhluje na celé koruny nahoru, tj. v tomto případě na 384 Kč. Při 14denní pracovní neschopnosti bude nemocenské činit 4 224 Kč. Při 30denní pracovní neschopnosti bude nemocenské činit 10 368 Kč.

5.8. Jak se vypočítává a vyplácí peněžitá pomoc v mateřství?

Pro stanovení poskytování a výplatu peněžitě pomoci v mateřství platí obdobné předpisy jako pro nemocenské s tím rozdílem, že částka do 550 Kč se započítává plně, částka od 550 Kč do 790 Kč se započítává ze 60 % a k částce nad 790 Kč se nepřihlíží. Dávka se poskytuje už od prvního dne ve výši 69 % denního vyměřovacího základu. Maximální PPM, na kterou má OSVČ (stejně jako zaměstnanec) v roce 2008 nárok, je od prvního dne PPM 479 Kč denně, tedy 14 370 Kč měsíčně, má-li měsíc 30 dnů.

PŘÍKLAD 14

Výpočet peněžitě pomoci v mateřství OSVČ

Peněžitá pomoc v mateřství OSVČ se stanoví jako 69 % redukováného denního vyměřovacího základu. Vyměřovací základ v rozhodném období byl 288 350 Kč. Vydělením této částky 365 získáme denní vyměřovací základ 790 Kč. Částka denního vyměřovacího základu 790 Kč (2. redukční hranice) se redukuje. A to tak, že se od ní nejdřív odečte částka 1. redukční hranice 550 Kč (která se do denní výše PPM započítává plně) a rozdíl mezi 550 Kč a 790 Kč se vynásobí 60 %, tedy: $550 + (240 \times 60\%) = 694 \text{ Kč}$. Získaných 694 Kč vynásobíme 69 % = 478,86 Kč a zaokrouhlíme na

celé koruny nahoru. Denní výše PPM je 479 Kč. Za 30 kalendářních dnů tak PPM v tomto případě bude 14 370 Kč.

5.9. Mohu vykonávat samostatnou výdělečnou činnost, když dostávám dávky nemocenského pojištění?

Jednou z podmínek pro nárok na nemocenské je, že během pracovní neschopnosti nevykonáváte osobně SVČ. To samé platí také u peněžité pomoci v mateřství. Pokud tedy vykonáváte samostatnou výdělečnou činnost například prostřednictvím zaměstnanců, dávky nemocenského pojištění vám náleží.

5.10. Jsem na rodičovské dovolené a budu podnikat. Musím platit zálohy jako OSVČ?

Pobírání rodičovského příspěvku je jedním z důvodů vedlejší SVČ. Pokud spolu s oznámením o zahájení SVČ doložíte, že na tento příspěvek máte nárok, nebudete muset ode dne oznámení do doby podání přehledu platit zálohy na pojistné. Pokud však vaše příjmy z vedlejší SVČ založily účast na důchodovém pojištění, či jste se k němu sám/sama přihlásil/a, pojistné (případně zálohy) platit musíte.

6.

Samostatná výdělečná činnost s mezinárodním prvkem

6.1. Čím se mám řídit, když chci podnikat v zahraničí?

Vstupem České republiky do Evropské unie se na ČR začaly vztahovat principy koordinace platné v EU. Znamená to, že i nadále se aplikují právní předpisy jednotlivých členských států. Evropská koordinační nařízení mají před národní právní úpravou přednost, zajišťují jejich vzájemnou provázanost. Rovněž zlepšují podmínky pro migraci a zabezpečují právní ochranu osob migrujících mezi státy EU. Pokud se nejedná o stát, který je členem EU, závisí placení pojistného na sociální zabezpečení v zahraničí na tom, zda má ČR s tímto státem uzavřenou dvoustrannou smlouvu upravující tuto oblast. V případě, že je taková smlouva uzavřena, je OSVČ zpravidla povinna platit pojistné podle práva státu, na jehož území činnost vykonává. V případě nesmluvní ciziny je podstatné, zda bude OSVČ tuto činnost vykonávat na základě oprávnění k výkonu činnosti vyplývající z právních předpisů ČR. Takový výkon SVČ bude považován za výkon SVČ v ČR.

Přehled mezinárodních smluv včetně základních informací najdete na webových stránkách ČSSZ. Dvoustranné smlouvy upravují práva a povinnosti v sociálním zabezpečení občanů těch států, které je uzavřely.

6.2. Kde mám platit pojistné, když jako OSVČ pracuji v zahraničí?

Jedná-li se o stát Evropské unie, pak OSVČ zpravidla podléhá právním předpisům o sociálním zabezpečení toho členského státu, na jehož území vykonává samostatnou výdělečnou činnost. A to bez ohledu na to, kde bydlí nebo jaká je její státní příslušnost.

V určitých situacích, například pokud jako osoba vykonáváte svou činnost současně na území více členských států nebo u zvláštních kategorií osob, je třeba posoudit, které právní předpisy o sociálním zabezpečení jsou příslušné. Posouzení takových situací provádí v České republice ČSSZ. Podrobnější informace získáte na jakékoliv OSSZ nebo na webových stránkách ČSSZ v sekci Evropská unie. U smluvních států, s kterými Česká republika uzavřela

dvoustranné smlouvy o sociálním zabezpečení, řeší situaci tyto smlouvy. U nesmluvních států je třeba – vzhledem k velké šíři možností – konkretizovat váš dotaz a obracet se buď na zahraničního nositele pojištění, nebo v případě nároků z tuzemského systému sociálního zabezpečení na příslušnou OSSZ.

6.3. Dostanu jako OSVČ do zahraničí důchod nebo dávky nemocenského pojištění?

Ano. Důchod i dávky nemocenského pojištění si můžete nechat posílat do zahraničí. A to na vaši adresu v cizině či na osobní účet u peněžního ústavu v cizině. Rovněž si můžete stanovit, že vám bude dávka důchodového či nemocenského pojištění, přestože žijete v zahraničí, vyplácena na osobní účet u banky v ČR. Výplata na účet v zahraničí se provádí v měně daného státu nebo v jiné volně směnitelné měně, a to bezhotovostně, vždy zpětně. Výplata na účet v ČR je rovněž za zpětnou dobu, vždy však v českých korunách.

6.4. Kde získám podrobnější informace?

Úplný přehled všech mezinárodních smluv o sociálním zabezpečení včetně jejich věcného rozsahu najdete na webových stránkách ČSSZ. Podrobnější informace o Evropské unii lze získat na jakémkoliv OSSZ nebo na webu ČSSZ v sekci Evropská unie. S žádostí o informace týkající se podmínek nároku na dávku v dalších státech se obraťte na příslušné zahraniční instituce. ČSSZ informace o právních předpisech jiných členských států neposkytuje.

7.

Ukončení či přerušení samostatné výdělečné činnosti

7.1. Co musím udělat, když chci přerušit samostatnou výdělečnou činnost?

Pokud chcete přerušit činnost, musíte to do osmého dne kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž jste SVČ přerušil/a, písemně oznámit příslušné OSSZ. Můžete k tomu využít tiskopis „Oznámení OSVČ, která přestala vykonávat SVČ“, který obdržíte na příslušné OSSZ nebo na webových stránkách ČSSZ.

7.2. Na jak dlouho mohu samostatnou výdělečnou činnost přerušit a musím při přerušení platit pojistné?

Přerušení samostatné výdělečné činnosti není nijak časově omezeno. Pokud žádnou SVČ nevykonáváte, pojistné platit nemusíte.

7.3. Za jakých podmínek mohu samostatnou výdělečnou činnost ukončit?

Pokud jste činnost ukončil/a, je vaší povinností to písemně oznámit příslušné OSSZ nejpozději do osmého dne kalendářního měsíce následujícího po měsíci, v němž jste SVČ ukončil/a. Můžete tak učinit i dodatečně, ale v takovém případě můžete dostat pokutu za včasné nesplnění uvedené povinnosti. Ukončení samostatné výdělečné činnosti se oznamuje písemně. Můžete k tomu využít tiskopis „Oznámení OSVČ, která přestala vykonávat SVČ“. K ukončení samostatné výdělečné činnosti dochází rovněž v případech, kdy OSVČ nemá platné oprávnění k výkonu činnosti.

8.

Tiskopisy a e - Podání

8.1. Kde najdu tiskopisy OSVČ?

Tiskopisy OSVČ jsou stejně jako další formuláře a dokumenty v papírové podobě k dispozici na všech OSSZ a v elektronické podobě, včetně návodu na vyplnění, též na webu ČSSZ na adrese <http://www.cssz.cz/cz/tiskopisy/osvc.htm>. ČSSZ mimo jiné umožňuje e - Podání Přehledu o příjmech a výdajích OSVČ.

8.2. Chci podat Přehled o příjmech a výdajích elektronicky, co mám udělat?

Elektronicky můžete Přehled o příjmech výdajích OSVČ podat buď prostřednictvím e-podatelný příslušné OSSZ nebo prostřednictvím Portálu veřejné správy (PVS). K tomu je třeba vlastnit zaručený elektronický podpis, kterým je třeba takové podání podepsat. Pokud jde o e - Podání přehledu přes PVS, je třeba se na PVS registrovat, a to na adrese <https://bezpecne.podani.gov.cz/default.aspx>. Rovněž je třeba mít pro e - Podání přehledu nainstalovaný šifrovací certifikát. S vyplněním formuláře pomůže program XML602 Filler, zdarma dostupný na webu ČSSZ, který po doplnění potřebných údajů týkajících se příjmů a výdajů OSVČ v roce 2007 sám spočítá vyměřovací základ OSVČ. Tedy částku, od které se odvíjí výše ročního pojistného za rok 2007 a výše záloh na pojistné OSVČ v roce 2008. Více informací o e - Podání přehledu OSVČ naleznete na webu ČSSZ na adrese: <http://www.cssz.cz/cz/e-podani/druhy-e-podani/e-podani-prehledu-o-prijmech-a-vydajich-osob-samostatne-vydelecne-cinnych-za-rok-2007/>.

9.

Časopis Národní pojištění

Odborný měsíčník ČSSZ s názvem „Národní pojištění“ přináší aktuální zprávy týkající se důchodového, nemocenského a zdravotního pojištění, pracovního práva, novinek o dávkách sociální péče, lékařské posudkové službě či státní sociální podpoře. V Národním pojištění najdete také výklady nových zákonů, vyhlášek, nařízení vlády a mezistátních smluv stejně jako sdělení důležitá pro osoby samostatně výdělečně činné. V rubrice Konzultace odpovídají přední odborníci na dotazy čtenářů.

Adresa redakce:

Časopis Národní pojištění
Česká správa sociálního zabezpečení
odbor komunikace
Křížová 25
225 08 Praha 5

Redakci můžete kontaktovat také prostřednictvím e-mailu na adrese: nar.pojisteni@cssz.cz. Přehled všech čísel, texty vybraných článků a objednávací lístky najdete na webových stránkách ČSSZ na adrese: <http://www.cssz.cz/cz/casopis-narodni-pojisteni/>.

10. Zákony a předpisy

Informace uvedené v této publikaci jsou výtahem a vysvětlením právních předpisů, které se k oblasti sociálního zabezpečení OSVČ vztahují. Pro úplnost uvádíme také čísla a názvy zákonů a vyhlášek, vždy je samozřejmě třeba řídit se jejich platným zněním.

Zákon č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců.

Zákon č. 88/1968 Sb., o prodloužení mateřské dovolené, o dávkách v mateřství a o přídavicích na děti.

Zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení.

Vyhláška č. 143/1965 Sb., o poskytování peněžních dávek v nemocenském pojištění.

Vyhláška č. 165/1979 Sb., o nemocenském pojištění některých pracovníků a o poskytování dávek nemocenského pojištění občanům ve zvláštních případech.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.

Vyhláška č. 284/1995 Sb., kterou se provádí zákon o důchodovém pojištění.

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti.

Vyhláška č. 161/1998 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

Zákon č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

Vyhláška č. 31/1993 Sb., o posuzování dočasné pracovní neschopnosti pro účely sociálního zabezpečení.

Nařízení Rady (EHS) 1408/71.

Nařízení Rady (EHS) 574/72.

11. Kontakty

11.1. Ústředí ČSSZ

Adresa: Křížová 25, 225 08 Praha 5

Telefonní ústředna: +420 257 061 111

Fax: +420 257 063 360

Call centrum: +420 257 062 860

Elektronická podatelna: posta@cssz.cz

Webové stránky: <http://www.cssz.cz>

Informační kancelář ČSSZ má pro veřejnost otevřeno každý pracovní den.

pondělí a středa	8.00 – 17.00 h
úterý a čtvrtek	9.00 – 14.30 h
pátek	9.00 – 14.00 h

Call centrum na telefonu +420 257 062 860 poskytuje každý pracovní den informace o důchodovém pojištění.

pondělí a středa	8.00 – 17.00 h
úterý a čtvrtek	8.00 – 14.30 h
pátek	8.00 – 14.00 h

11.2. Krajská a okresní pracoviště ČSSZ

Všechna krajská a okresní pracoviště jsou pro veřejnost otevřena každý pracovní den, minimálně v rozsahu uvedeném v následující tabulce.

pondělí a středa	8.00 – 17.00 h
úterý a čtvrtek	8.00 – 14.00 h
pátek	8.00 – 13.00 h

Pro informace týkající se vašeho sociálního zabezpečení se **obracejte vždy na vaši místně příslušnou OSSZ**. Kontakty najdete na webových stránkách ČSSZ na adrese: <http://www.cssz.cz/cz/kontakty/>.

OBSAH

1.	Osoba samostatně výdělečně činná	4
1.1.	Kdo je osobou samostatně výdělečně činnou?	4
1.2.	Musím v kontextu se sociálním zabezpečením někde hlásit, že jsem OSVČ?	4
1.3.	Co se stane, když neoznámím, že jsem OSVČ ?	4
1.4.	Dřív jsem podnikal/a, potom jsem byl/a zaměstnán/a a SVČ jsem přerušil/a. Teď chci znovu podnikat. Platí pro mě stejná pravidla jako pro nově začínající OSVČ?	5
1.5.	Co znamená účast na důchodovém pojištění OSVČ?	5
1.6.	Kdy vzniká OSVČ účast na důchodovém pojištění a kdy zaniká?	5
1.7.	Co znamená účast na nemocenském pojištění OSVČ a kdy vzniká či zaniká?	6
1.8.	Mám jako OSVČ nějaké další povinnosti ve vztahu k sociálnímu zabezpečení?	7
2.	Druhy samostatné výdělečné činnosti	8
2.1.	Jaké jsou druhy samostatné výdělečné činnosti?	8
2.2.	Kdy se jedná o hlavní samostatnou výdělečnou činnost?	8
2.3.	Kdy se jedná o samostatnou výdělečnou činnost vedlejší?	9
2.4.	Kde, jak a kdy musím hlásit důvody pro posouzení SVČ jako vedlejší?	9
2.5.	Co se stane, když důvody samostatné výdělečné činnosti vedlejší nenahlásím?	10
2.6.	O jakou SVČ se jedná, když studuji?	10
3.	Pojistné na sociální zabezpečení OSVČ	11
3.1.	Proč platí OSVČ pojistné?	11
3.2.	Na čem závisí platba pojistného?	11
3.3.	Jak se vypočítá pojistné OSVČ?	11
3.4.	Co je to vyměřovací základ a k čemu slouží?	12

3.4.1.	Jak se vypočítá minimální roční vyměřovací základ?	12
3.4.2.	Jaký je maximální roční vyměřovací základ?	14
3.4.3.	Existuje nějaká částka, od které nemusím platit pojistné? Jak „stropování“ v praxi funguje?	15
3.5.	Kdy a jak platí OSVČ pojistné?	15
3.6.	Jak se vypočítají zálohy na pojistné na důchodové pojištění?	15
3.7.	Existuje nějaká minimální výše záloh na důchodové pojištění?	17
3.8.	Jak se vypočítá pojistné na nemocenské pojištění?	17
3.9.	Existuje nějaká minimální výše pojistného na nemocenské pojištění?	18
3.10.	Jsou nějaké případy výdělečné činnosti, kdy pojistné platit nemusím?	19
3.11.	Loni jsem byl/a zaměstnán/a, nyní už nejsem a začínám podnikat. Kdy a jak vysoké pojistné mám platit?	20
3.12.	Platí se pojistné z pronájmu, provize či jiných zisků uváděných v daňovém přiznání?	20
3.13.	Mohu si doplatit pojistné za předchozí rok a jak?	21
3.14.	Na pojistném jsem zaplatil/a víc, vrátí se mi tyto peníze?	21
3.15.	Co se stane, když si neplatím pojistné na důchodové pojištění?	21
3.16.	Je možné platit dlužné pojistné ve splátkách?	22
3.17.	Co se stane, když si neplatím pojistné na nemocenské pojištění?	22
4.	Přehled o příjmech a výdajích OSVČ	23
4.1.	Proč a kdy se podává Přehled o příjmech a výdajích OSVČ?	23
4.2.	Kde se Přehled o příjmech a výdajích OSVČ podává a jakým způsobem?	24
4.3.	Co se stane, když Přehled o příjmech a výdajích OSVČ nepodám?	24
4.4.	Kdo podává Přehled o příjmech a výdajích za zemřelou OSVČ?	24

5.	Důchody a dávky nemocenského pojištění OSVČ	25
5.1.	Co musím splnit, abych jako OSVČ dostal/a důchod, liší se podmínky od zaměstnanců?	25
5.2.	Kde a jakým způsobem mám o důchod požádat?	25
5.3.	Jak se důchod vypočítává, kdy a jakým způsobem ho dostanu?	25
5.4.	Mohu pracovat jako OSVČ, když dostávám důchod?	26
5.5.	Jak zjistím, jaké doby pojištění o mně ČSSZ eviduje?	27
5.6.	Na jaké dávky nemocenského pojištění mám nárok?	27
5.7.	Jak se vypočítává nemocenské?	28
5.8.	Jak se vypočítává a vyplácí peněžitá pomoc v mateřství?	29
5.9.	Mohu vykonávat samostatnou výdělečnou činnost, když dostávám dávky nemocenského pojištění?	30
5.10.	Jsem na rodičovské dovolené a budu podnikat. Musím platit zálohy jako OSVČ?	30
6.	Samostatná výdělečná činnost s mezinárodním prvkem	31
6.1.	Čím se mám řídit, když chci podnikat v zahraničí?	31
6.2.	Kde mám platit pojistné, když jako OSVČ pracuji v zahraničí?	31
6.3.	Dostanu jako OSVČ do zahraničí důchod nebo dávky nemocenského pojištění?	32
6.4.	Kde získám podrobnější informace?	32
7.	Ukončení či přerušování samostatné výdělečné činnosti	33
7.1.	Co musím udělat, když chci přerušit samostatnou výdělečnou činnost?	33
7.2.	Na jak dlouho mohu samostatnou výdělečnou činnost přerušit a musím při přerušování platit pojistné?	33
7.3.	Za jakých podmínek mohu samostatnou výdělečnou činnost ukončit?	33

8.	Tiskopisy a e - Podání	34
8.1.	Kde najdu tiskopisy OSVČ?	34
8.2.	Chci podat Přehled o příjmech a výdajích elektronicky, co mám udělat?	34
9.	Časopis Národní pojištění	35
10.	Zákony a předpisy	36
11.	Kontakty	37
11.1.	Ústředí ČSSZ	37
11.2.	Krajská a okresní pracoviště ČSSZ	37

POZNÁMKY

POZNÁMKY

Účelová publikace

Není určena k prodeji na knižním trhu.

Příručka OSVČ pro oblast sociálního zabezpečení v roce 2008

Vyšlo v březnu 2008, první vydání, 44 stran, 100 000 výtisků.

Vydala Česká správa sociálního zabezpečení,
odbor komunikace, Křížová 25, Praha 5.

Grafická úprava:
Euro-Agency s.r.o.

ISBN 978-80-87039-08-3